

تاریخ: ۱۳۹۵/۹/۴
شماره: ۱۹۵۶۲۹/۱
بهرست:

بسمه تعالی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
وزیر
سید محمد
رضا زنگنه

آیین نامه ثبت و اشاعه پیشنهادها، پایان نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها

مقدمه

ثبت پیشنهادها، پایان نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی در کانون ملی، افزون بر آنکه به عنوان بخشی از پژوهش‌های کشور در بیانات مقام معظم رهبری به‌طور کلی بدان تأکید شده (۱۳۸۵/۷/۱۳)، در بند ۲-۴ سیاست‌های کلی علم و فناوری - نظام آموزش عالی، تحقیقات، و فناوری (۱۳۹۳/۶/۲۹) و در بندهای بسیاری از سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی (۱۳۹۲/۱۱/۲۹) و همچنین قانون برنامه پنج ساله توسعه جمهوری اسلامی ایران (از جمله در ماده ۱۶ بند و - ۶) نیز آشکار یا نهان آمده است. چنین رویکردی در سطح نظام علم و فناوری کشور، وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری؛ دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها؛ و استادان و پژوهشگران دارای دستاوردهای بسیاری است که برخی از آنها عبارت‌اند از:

- نگهداری و حفظ اطلاعات در یک آرشیو ملی یا شیوه‌های استاندارد و ایفای نقش پایگاه داده یکپارچه ملی و اعتباربخشی به داده‌های پیشنهادها، پایان نامه‌ها، و رساله‌ها با ثبت و تأیید آنها؛
- سازمان‌دهی و تسهیل‌سازی علمی، استاندارد، و یکپارچه اطلاعات با کاربرد اصطلاح‌نامه‌ها و واژه‌نامه‌های تخصصی و همچنین فهرست‌های مستند نام‌ها؛
- مشاهده پذیری (VISIBILITY) بیشتر دستاوردهای پایان نامه‌ها و رساله‌ها در کشور به زبان فارسی و در جهان با ارائه آنها از یک درگاه ملی به زبان‌های دیگر؛
- همانندجویی در پیشنهادها، پایان نامه‌ها، و رساله‌ها و کمک به دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها و استادان در پیش‌گیری از بدرفتاری‌های علمی؛
- مدیریت یکسان و یکپارچه مالکیت فکری و کپی‌رایت؛
- مدیریت دسترسی یکسان و یکپارچه در سطح ملی به اطلاعات پیشنهادها، پایان نامه‌ها، و رساله‌ها و پیش‌گیری از سردرگمی کاربران در مراکز اطلاع‌رسانی و وبگاه‌های گوناگون؛
- پیش‌گیری از دوباره‌کاری در پایان نامه‌ها و رساله‌ها و افزایش بهره‌وری ملی و همچنین آسان‌سازی یافتن موضوع برای پژوهش در پایان نامه‌ها و رساله‌ها؛

- دسترسی بهتر پژوهشگران به پیشینه پژوهش در پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها و کاربرد یافته‌های پیشین و هم‌افزایی بیشتر پژوهش‌ها؛
- شناخت وضعیت علمی و پژوهشی هر یک از مؤسسه‌ها، گروه‌ها، و استادان به تنهایی و در مقایسه با یکدیگر و شناخت جامع از عملکرد استادان در راهبردها، مشاوره، و داوری پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها در کشور؛
- آسان‌سازی پیوند صنعت، دولت، و دانشگاه در چارچوب نظام ملی نوآوری از رهگذر یک پایگاه جامع و ملی از پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌ها و تقویت سمت عرضه در بازار پژوهش؛
- هدایت پژوهش در پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها با بازخورد از کارهای انجام شده و در دست انجام و پشتیبانی آسان‌تر از پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها برای نهادهای گوناگون و هم‌راستاسازی آنها با نیازها و درخواست‌ها و سندهای بالادست مانند نقشه جامع علمی کشور؛
- شناخت کارایی و اثربخشی پژوهش در پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها در سطح ملی و اندازه نیازمجویی و پاسخ‌گویی آنها به درخواست‌های جامعه؛
- آسان‌سازی یافتن تخصص (Expertise retrieval) برای صنعت و دولت از رهگذر یک پایگاه جامع و ملی از پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌ها و کمک به اشتغال دانش‌آموختگان؛
- شبکه‌سازی علمی و تخصصی میان پدیدآوران پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها؛
- نگاشت روندهای پیشین پژوهش کشور در پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها بر پایه متن کامل آنها؛
- شناخت روندهای آینده پژوهش کشور در پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها بر پایه پیشنهاد آنها؛
- پایش یکپارچه اطلاعات پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌ها بر پایه طرح آمایش سرزمین و کاربرد دستاوردهای آن در سیاست‌گذاری علم و فناوری؛
- انجام طرح‌های ملی و راهبردی زبان‌شناسی رایانشی مانند ساخت بیکره‌های علمی؛
- اشاعه داده‌های کمی (آمار) و کیفی گردآوری شده در پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها؛
- انجام پژوهش‌های گوناگون علم‌سنجی روی اطلاعات یکپارچه پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌ها، مانند تولید نقشه روزآمد از دانش کشور، تولید نمایه‌نامه‌های علم‌سنجی، تحلیل و تولید شبکه‌های همکاری پژوهشگران و مؤسسه‌ها؛
- ارزیابی پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها بر پایه دستاوردهای آنها پس از دفاع و در طول زمان و شناخت پایان‌نامه‌ها و رساله‌های برتر؛

تاریخ:
شماره:
پیوست:

- دستیابی به داده‌های کلان (Big data) و تحلیل آنها با کاربرد روش‌های نوین مانند داده‌کاوی و متن‌کاوی؛
- تحلیل یکپارچه لاگ‌های جست‌وجو و اطلاعات بازیابی شده برای دستیابی به رویکردهای کاربران و نیازهای پژوهشی؛
- راه‌اندازی و تثبیت جایگاهی نهادی و یکپارچه برای تصویب استانداردها و رهنمودها، نظارت، بررسی، و مشاوره در زمینه‌ی درستی و اخلاقی پژوهش در پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها. از این‌رو، با تصویب این آیین‌نامه زمینه لازم برای ثبت و اشاعه پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها فراهم می‌آید.

فصل نخست. تعریف واژه‌ها

- ماده ۱. در این آیین‌نامه مراد از هر یک از واژه‌های زیر، تعریف برابر آنهاست:
- ۱-۱. وزارت: وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری؛
 - ۲-۱. وزیر: وزیر علوم، تحقیقات، و فناوری؛
 - ۳-۱. مؤسسه: دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، یا مؤسسه‌های آموزش عالی، پژوهشی، یا فناوری دولتی و غیردولتی زیر نظر وزارت؛
 - ۴-۱. ایرتداک: پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران؛
 - ۵-۱. پارسا: پایان‌نامه کارشناسی ارشد، و/ یا رساله دکتری تخصصی دانش‌آموخته مؤسسه؛
 - ۶-۱. اصالت محتوا: استفاده مجاز و اخلاقی از نوشته‌های دیگران در نگارش «پارسا»؛
 - ۷-۱. همانندجو: سامانه تحت وب که با دریافت متن از کاربر و مقایسه خودکار آن با متن کامل «پارسا»های موجود در پایگاه‌های «ایرتداک»، نوشته‌های همانند را بازیابی و اندازه‌هایسانی و منبع اطلاعات همانند را نمایش می‌دهد.

فصل دوم. ثبت پیشنهاد (پروپوزال) و «پارسا»

- ماده ۲. «مؤسسه»ها موظف هستند، از این پس پیشنهاد «پارسا»های دانشجویان خود را که طبقه‌بندی (محرمانه، خیلی محرمانه، سری، به‌کلی سری، یا مانند آنها) ندارند، در سامانه‌های اطلاعاتی «ایرتداک»، ثبت و تایید و متن کامل آنها را در قالب وب شیوه‌ای که «ایرتداک» تعیین می‌کند، بارگذاری کنند. ارائه گزافی ثبت پیشنهاد «پارسا»های دانشجویان برای تایید نهایی آنها و همچنین هرگونه پرداخت مالی به استادان راهنما و مشاور یا دانشجویان، به ترتیبی که در آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌های مربوطه تعیین خواهد شد، الزامی است.

تاریخ: _____
شماره: _____
پوست: _____

ماده ۳. «مؤسسه‌ها موظف هستند، از این پس «پارساهای دانشجویان خود را که طبقه‌بندی (محرمانه، خیلی محرمانه، سری، به کلی سری، یا مانند آنها) ندارند، پس از دفاع، در سامانه‌های اطلاعاتی «ایرنداک» ثبت و تأیید و متن کامل آنها را در قالب و به شیوه‌ای که «ایرنداک» تعیین می‌کند، بارگذاری کنند. ارائه گواهی ثبت برای دانش‌آموختگی دانشجویان و همچنین تخصیص امتیاز در ترویج پایه و ارتقای مرتبه اعضای هیئت علمی «مؤسسه‌ها» و همچنین هر گونه پرداخت مالی به «مؤسسه‌ها» استادان راهنما، مشاور، و داور؛ یا دانشجویان، به ترتیبی که در آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌های مربوطه تعیین خواهد شد، الزامی است.

ماده ۴. «مؤسسه‌ها» موظف هستند، متن کامل «پارساهای دانش‌آموختگان دست کم سه سال پیشین خود را در سامانه‌های اطلاعاتی «ایرنداک» ثبت و تأیید و متن کامل آنها را در قالب و به شیوه‌ای که «ایرنداک» تعیین می‌کند، بارگذاری نمایند.

فصل سوم. اشاعه و دسترسی

ماده ۵. «ایرنداک» موظف است اطلاعات پیشنهادها و «پارساها» را به شکل زیر و به صورت رایگان در محیط وب اشاعه دهد:

۱-۵. اطلاعات کتاب‌شناختی و چکیده پیشنهاد «پارساها» را پس از ثبت در سامانه‌های اطلاعاتی «ایرنداک»؛

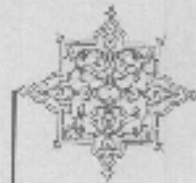
۲-۵. متن کامل پیشنهاد پایانه‌نامه‌های کارشناسی ارشد را پس از گذشت ۱۲ ماه و متن کامل پیشنهاد رساله‌های دکترای تخصصی را پس از گذشت ۲۴ ماه از زمان تصویب در «مؤسسه». این زمان می‌تواند برای پیشنهادهای خاص، با درخواست «مؤسسه» به ترتیب تا ۱۸ و ۳۶ ماه افزایش یابد؛

۳-۵. اطلاعات کتاب‌شناختی، چکیده، ۲۰ صفحه نخست، و فهرست منابع «پارساها» را پس از ثبت در سامانه‌های اطلاعاتی «ایرنداک»؛

۴-۵. متن کامل پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد را پس از گذشت ۱۸ ماه و رساله‌های دکترای تخصصی را پس از گذشت ۳۰ ماه از تاریخ دفاع موفقیت‌آمیز دانشجویان.

ماده ۶. اشاعه اطلاعات پیشنهادها و «پارساها» که پیش‌تر در «ایرنداک» گردآوری شده‌اند، بر پایه ماده پنج آیین‌نامه انجام می‌شود.

ماده ۷. اشاعه اطلاعات پیشنهادها و «پارساها» در بیرون از چارچوب مواد پنج و شش، با توافق «ایرنداک» و هر یک از «مؤسسه‌ها» یا تصمیم وزیر امکان‌پذیر است.

فصل چهارم، اصالت محتوا

- ماده ۸. «مؤسسه‌ها» موظف هستند با بازنگری در فرایندهای آموزش، از زمان ابلاغ این آیین‌نامه به بعد، پیش از تصویب پیشنهاد «پارسان» اصالت محتوای آنها را با کاربرد «هماندجو» و پیشینه آنها را با کاربرد سامانه‌های دیگر «ایرانداک» بررسی کنند.
- ماده ۹. «مؤسسه‌ها» موظف هستند با بازنگری در فرایند دانش‌آموختگی، از زمان ابلاغ این آیین‌نامه به بعد، پیش از دفاع از «پارسان» اصالت محتوای آنها را با کاربرد «هماندجو» بررسی کنند.
- ماده ۱۰. تعیین اصالت محتوا در هر مدرک و داوری درباره آن، بر پایه گزارش «هماندجو»، بسته به مورد بر عهده «مؤسسه‌ها» است.

فصل پنجم، خط‌مشی‌ها

- ماده ۱۱. «ایرانداک» موظف است دسترسی «مؤسسه‌ها» را به «هماندجو» برای بررسی اصالت «پارسان» فراهم کند.
- ماده ۱۲. «ایرانداک» موظف است حقوق مادی و معنوی «مؤسسه‌ها» و پدیدآوران را در زمینه محتوای تمام‌شده آنها که در «هماندجو» بررسی می‌شوند، رعایت کند.
- ماده ۱۳. «ایرانداک» موظف است محرمانگی نتایج همانندجویی و حریم خصوصی پدیدآوران را حفظ کند و گزارش میزان و محل همانندی هر «پارسان» را تنها به دانشجو و استادان راهنما و مشاور آن «پارسان» و کسان دیگری ارائه نماید که وزیر و رئیس هر «مؤسسه» تعیین می‌کنند. تولید و ارائه گزارش‌ها و تحلیل‌های علمی و مدیریتی بدون نام پدیدآوران شدنی است.
- ماده ۱۴. ستاد «وزارت» و «مؤسسه‌ها» موظف هستند بر پایه اطلاعات و تحلیل‌های «هماندجو» و گزارش‌هایی که «ایرانداک» در سطح «وزارت» و «مؤسسه» ارائه می‌نماید، برای بهبود درستی و اخلاق پژوهش و کاهش بدرفتاری علمی، سیاست‌گذاری و اقدام کنند.
- ماده ۱۵. ستاد «وزارت» موظف است میزان مشارکت «مؤسسه‌ها» را در اجرای این آیین‌نامه و همچنین میزان همانندی «پارسان» هر مؤسسه را برابر گزارش سالانه «ایرانداک» در ارزیابی و رتبه‌بندی‌های آنها لحاظ کند.

تاریخ: _____
شماره: _____
پرونده: _____

ماده ۱۶. ستاد وزارت، موظف است، هر گونه آمار لازم از وضعیت و شمار پیشنهادها و بازسازها را برای هدف‌های گوناگون از پایگاه ثبت آنها در «ایراندانکه» دریافت کند.

ماده ۱۷. بالاترین مقام مؤسسه‌ها مسئولیت درستی اجرای این آیین‌نامه را بر عهده دارند و موظف هستند، فعالیت‌های آموزشی، فرهنگی، و ترویجی لازم را برای درستی و اخلاق پژوهش و رعایت حقوق پدیدآوران محتوای علمی و پژوهشی، پیش‌بینی و پیوسته اجرا کنند.

فصل ششم. منابع مالی

ماده ۱۸. منابع مالی لازم برای پشتیبانی، روزآوری، و خدمات «صماندجوه» در «ایراندانکه» از محل درآمدهای آن تأمین می‌شود.

این آیین‌نامه در شش فصل و ۱۸ ماده در تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶ به تصویب وزیر علوم، تحقیقات و فناوری رسیده و اجرای آن از تاریخ ابلاغ لازم است.

دکتر محمد فرزادی

ع